

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Kazernesstraat 52
2514 CV DEN HAAG

Directie Europese en Internationale Zaken

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk

DEIZ / 87340462

Bijlage(n)

3

Datum 4 oktober 2024

Betreft Verslag Raad voor Concurrentievermogen 26 september 2024 en
kabinetsreactie op het Draghi-rapport

Geachte Voorzitter,

Op 26 september vond de Raad voor Concurrentievermogen plaats in Brussel. Met deze brief stuurt de minister van Economische Zaken u het verslag van de Raad.

Verder deelt de minister van Economische Zaken het Tsjechisch, Luxemburgs non-paper over een horizontale interne markt strategie met u. Dit paper kwam aan bod tijdens deze Raad en is gesteund door Nederland.

Daarnaast informeert de minister van Economische Zaken u over het non-paper over voorstellen rondom betere regelgeving dat door Nederland is opgesteld met vier gelijkgestemde lidstaten en al eerder met uw Kamer is gedeeld als bijlage bij de Geannoteerde Agenda voor de Raad Algemene Zaken van 25 juni 2024.¹ Dit non-paper kwam aan bod tijdens het Commissiedebat over deze Raad voor Concurrentievermogen van 25 september jl.

Tot slot sturen de ministers van Economische Zaken en Financiën u, mede namens de minister van Klimaat en Groene Groei en de minister van Buitenlandse Zaken, de kabinetsreactie op het Draghi-rapport over de toekomst van het Europese concurrentievermogen.

Dirk Beljaarts
Minister van Economische Zaken

E. Heinen
de minister van Financiën

¹ Kamerstuk 21501-02, nr. 2927.

Verslag formele Raad voor Concurrentievermogen 26 september 2024

De toekomst van het Europese concurrentievermogen: het adresseren van de uitdagingen waar de industrie en het bedrijfsleven in de interne markt voor staan

Beleidsdebat

De Raad besprak tijdens het beleidsdebat de noodzaak om het Europese concurrentievermogen te verbeteren. Twee weken voorafgaand aan deze Raad heeft voormalig Italiaans premier Draghi een rapport gepubliceerd op verzoek van de Commissie over de toekomst van het Europese concurrentievermogen. Uw Kamer wordt in een separate bijlage bij dit verslag geïnformeerd over de kabinetsreactie van dit rapport¹. Het Hongaarse voorzitterschap benadrukte dat we productiviteitsgroei nodig hebben om onze Europese concurrentiekracht te behouden. Daarom is het concurrentievermogen een topprioriteit voor het voorzitterschap. Tijdens de informele Europese Raad van 8 november is het voorzitterschap voornemens een Boedapest Verklaring aan te nemen waarin de prioriteiten voor de lidstaten rondom het Europees concurrentievermogen zullen worden verwerkt.

Alle lidstaten verwelkomen het Draghi rapport als belangrijke bijdrage voor de aankomende Commissie von der Leyen om het beleid op concurrentievermogen vorm te geven. De probleemanalyse en urgentie dat Europa te maken heeft met een vertraagde economische groei werd unaniem herkend. Net als Nederland zijn de lidstaten op dit moment bezig het rapport in detail te bestuderen en hebben de lidstaten om deze reden met name een eerste meer globale reactie op het Draghi-rapport gegeven. Verscheidene lidstaten noemden het belang van betaalbare prijzen van groene energie voor de Europese industrie, en meer specifiek de energie-intensieve industrie, het belang van onderzoek en innovatie en de ontwikkeling en uitrol van groene technologieën in de EU. Alle lidstaten riepen verder op om de Europese regeldruk aan te pakken. De meningen van de lidstaten over financiering liepen echter sterk uiteen. Lidstaten pleitten voor snelle actie en – naast private – meer publieke investeringen. Andere lidstaten noemden het belang van publiek-private investeringen, bijvoorbeeld voor infrastructuurprojecten. Meerdere lidstaten, waaronder Nederland, gaven aan geen voorstander te zijn van het aangaan van gemeenschappelijke schulden voor nieuwe Europese instrumenten. Lidstaten waren het unaniem eens dat investeringen enkel effectief zijn als er meer private investeringen kunnen worden ontsloten. Er werd dan ook opnieuw een oproep gedaan om de Europese Kapitaalmarktunie en de Bankenuie verder te versterken. Tot slot, riepen enkele lidstaten op om een actieplan voor de automobielsector op te stellen, omdat die steeds meer onder druk staat door internationale concurrentie.

Nederland heeft aangegeven de rapporten van Letta en Draghi te verwelkomen en de beide analyses over de Europees interne markt, onze belangrijkste economische groeimotor, en het Europees concurrentievermogen op hoofdlijnen te steunen. Als follow-up van het Draghi rapport wil Nederland met urgentie opvolging geven aan de positieve elementen in dit rapport, om zo onze concurrentiepositie te versterken. Nederland heeft aangegeven dat een effectief mededingingsbeleid, meer private investeringen en een aantrekkelijk vestigingsklimaat met minder regeldruk speerpunten zijn. Samen met twee andere lidstaten heeft Nederland benadrukt uit te kijken naar de plannen voor een Europese *New Competition Tool*. Tot slot, heeft Nederland benadrukt dat we onze industriële concurrentiekracht en onze economische veerkracht moeten versterken. Onder andere geopolitieke verschuivingen hebben aangetoond dat de Europese Unie zich moet richten op het creëren van groei in strategische sectoren en het opbouwen van sterke posities in strategische waardeketens.

De Commissie meldde dat het Draghi-rapport grotendeels zijn weerslag heeft gekregen in de politieke richtlijnen en de missiebriefven aan de kandidaat-Eurocommissarissen van Commissievoorzitter Von der Leyen.

Het staatssteunkader en de bijdrage ervan aan de EU-beleidsdoelstellingen

¹ Tevens kom ik hiermee tegemoet aan de toezegging tijdens het Raad voor Concurrentievermogen commissiedebat van 25 september jl. om de Kamer nader te informeren over de kabinetsreactie op het Draghi-rapport (TZ202409-041).

Beleidsdebat

De Raad besprak tijdens het beleidsdebat de rol van staatssteun om de concurrentiedoelstellingen van de EU te kunnen ondersteunen. Het Hongaarse voorzitterschap benadrukte dat de tijdelijke crisis steunkaders voor staatssteun effectief zijn geweest in verband met de COVID-19 crisis en in verband met de hoge energieprijzen naar aanleiding van de Russische inval in Oekraïne. Het voorzitterschap vroeg de lidstaten of bepaalde delen uit het tijdelijk crisis- en transitiekader (TCTF) zouden moeten worden opgenomen in het reguliere staatssteuninstrumentarium. Daarnaast werd gesproken en over de rol van IPCEI's². Het voorzitterschap benadrukte daarbij dat het belangrijkste doel van de staatssteunregels is om een gelijk speelveld binnen de EU en een goede werking van de interne markt te garanderen.

Nagenoeg alle lidstaten onderschreven dat het primaire doel van staatssteunkaders is om het gelijke speelveld te garanderen binnen de EU. Over de rol van staatssteun voor het versterken van het EU-concurrentievermogen met de huidige geopolitieke ontwikkelingen verschillen de lidstaten van mening. Meerdere lidstaten riepen op terughoudend te zijn met de mogelijkheden voor het verlenen van staatssteun. Sommige lidstaten gaven aan graag verruiming te willen van de steunmogelijkheden, om bepaalde industrieën financieel te ondersteunen of ten behoeve van de groene en digitale transitie. Daarbij waren enkele lidstaten voorstander van een verbreding van het steunkader voor IPCEI's. De Commissie wees op de missiebrief aan kandidaat-Commissaris en Executive Vice-President voor een Schone, Rechtvaardige en Competitieve Transitie Ribera Rodríguez. De discussie over een nieuw staatssteunkader zal gaan samenlopen met de invulling van de *Clean Industrial Deal*. Deze deal heeft de Commissie reeds aangekondigd, maar het is nog onduidelijk wat hier onderdeel van zal uitmaken.

Nederland heeft in dit beleidsdebat aangegeven dat het EU-concurrentievermogen onder druk staat, maar tegelijk ook benadrukt dat een gelijke speelveld op de EU interne markt en effectieve mededingingsregels het fundament zijn voor een gezonde economie. Het is daarbij van belang dat het concurrentievermogen van de EU wordt versterkt door gebruik te maken van alle EU beleidsinstrumenten die beschikbaar zijn, bijvoorbeeld door het verder brengen van de kapitaalmarktunie ten behoeve van meer private investeringen. Door Nederland is aangegeven dat een subsidierace, zowel binnen de EU als in de wereld, moet worden voorkomen. Te flexibele (tijdelijke) staatssteunkaders zonder goede waarborgen voor het gelijke speelveld, kunnen leiden tot toename van ongelijkheid tussen lidstaten. Daarom moet er minder en vooral beter gerichte staatssteun worden gegeven. Dit neemt niet weg dat er in het licht van de transities en in geval van marktfalen vaker gerichte staatssteun nodig kan zijn. Het is daarom van belang dat de steunkaders *fit for purpose* zijn, bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat er voldoende mogelijkheden zijn voor risicofinanciering.

Zorgen dat het mkb de vruchten plukt van de interne markt

Beleidsdebat

Tijdens de lunch spraken de lidstaten over de vraag hoe de Europese interne markt verder kan worden verbeterd en versterkt, zodat het MKB kansen optimaal kan benutten. Specifiek vroeg het voorzitterschap de lidstaten welke maatregelen het meest urgent worden beschouwd om de toegang tot de interne markt voor het MKB te verbeteren.

De Commissie beschreef de neerwaartse productiviteitsspiraal van het MKB in de EU. Ze gaf een overzicht van de verschillende MKB-instrumenten van de Commissie, waarbij haar hoofdboodschap was dat die zonder de steun van de lidstaten niet operationeel en effectief kunnen zijn, bijvoorbeeld de samenwerking in de *Single Market Enforcement Taskforce* (SMET).

Er wordt gewerkt aan een MKB-paspoort, zodat een MKB-onderneming maar één keer hoeft aan te tonen wie ze zijn als zij grensoverschrijdend zaken willen doen. In de missiebrieven aan alle kandidaat-Commissarissen is een doelstelling opgenomen om de rapportageverplichtingen voor het MKB met 35 % te reduceren. Voor toegang tot financiering verwees de Commissie naar het succes van InvestEU, waar de MKB-poot zeer goed is benut. Onder lidstaten was veel interesse voor het MKB en steun voor de aanpak die de Commissie schetste.

² Important Projects of Common European Interest

Diversenpunten

Tot slot, stonden drie diversenpunten geagendeerd. Een door Duitsland geagendeerd diversenpunt over e-commerce, een door Luxemburg en Tsjechië geagendeerd diversenpunt over prioriteiten voor de interne markt onder de nieuwe Commissie en tot slot een diversenpunt waar het Hongaarse voorzitterschap een terugkoppeling gaf over het evenement over de automobielsector, georganiseerd met lidstaten en de sector de avond voorafgaand aan de Raad.

Graag licht ik twee diversenpunten nader toe, omdat Nederland deze heeft gesteund.

E-commerce

Duitsland benadrukte veel problemen te ondervinden van e-commerce zendingen die niet voldoen aan de EU-productregelgeving en consumentenregelgeving. Dit schaadt consumenten en de concurrentiepositie van Europese bedrijven. Het probleem is veelzijdig en vraagt aandacht uit verschillende domeinen en beleidsterreinen zoals markttoezicht- en douaneregeling, maar ook regelgeving op het gebied van bijvoorbeeld duurzaamheid en consumentenbescherming. Duitsland riep de Commissie op om de problematiek verder aan te pakken, onder meer door goede handhaving van de nieuwe Digitale Dienstenwet en extra markttoezicht gezamenlijk met de lidstaten. Twaalf lidstaten, waaronder Nederland, steunden deze oproep en de Commissie nam het verzoek ter harte. De Commissie vroeg steun van de lidstaten wanneer zij gesprekken start met derde landen over deze problematiek.

Prioriteiten voor de interne markt onder de nieuwe Commissie

Luxemburg en Tsjechië riepen de Commissie op om de aangekondigde Horizontale Interne Markt Strategie voor juni 2025 te publiceren. In de strategie moeten concrete korte- en middellange termijn acties worden opgenomen om handel over landsgrenzen te bevorderen. Nagenoeg alle lidstaten, waaronder Nederland, steunden deze oproep. De Commissie heeft toegezegd voor juni 2025 een strategie te publiceren.

Kabinetsreactie Draghi-rapport

Op 9 september jl. is het rapport van Mario Draghi over de toekomst van het Europees concurrentievermogen gepubliceerd¹. Het rapport is geschreven voor de Europese Commissie in opdracht van Commissievoorzitter Von der Leyen. Draghi stelt dat het EU-concurrentievermogen stagneert. Dit is vooral zichtbaar in de achterblijvende productiviteitsgroei in Europa in vergelijking met de Verenigde Staten. Europa staat voor een groot aantal maatschappelijke uitdagingen die te groot en complex zijn voor de lidstaten om individueel op te lossen, zoals de groene transitie inclusief de klimaatafspraken 2050, een vergrijzende bevolking, de Russische agressie jegens Oekraïne en andere veiligheidsdreigingen en geopolitieke veranderingen. Europa raakt steeds verder achterop bij de VS en andere economische blokken komen snel op, met name doordat de EU achterloopt in opkomende en hoogtechnologische sectoren. Daarom presenteert Draghi een ambitieuze strategie om het EU-concurrentievermogen weer aan te jagen. Doorgaan op de huidige weg zal de stagnatie niet doen omslaan. Deze uitdagingen vragen bovenal om urgentie en een stevige Europese inzet. Europa heeft daarbij een goede uitgangspositie, maar om dit om te zetten naar een concurrerende, duurzame en weerbare toekomstige economie is ambitieuze en gezamenlijke beleidsactie nodig. Het kabinet ondersteunt deze oproep en deelt de urgentie voor beleidsactie.

In het rapport schetst Draghi een overkoepelend beeld van de Europese economie en constateert hij een achterblijvende productiviteitsgroei in vergelijking met de Verenigde Staten, die vooral gedreven wordt door een achterstand op digitale technologieën, en drie (geo-economische) ontwikkelingen: (i) de afzwakkende groei van de wereldhandel, (ii) het wegvallen van relatief goedkoop Russisch gas, en (iii) een toename van veiligheidsoverwegingen in economisch beleid en het wegvallen van het vredesdividend. Daarom moet de EU, om haar sociale model te kunnen behouden, (i) productiviteit aanjagen door de innovatiekloof met andere economische blokken te dichten, die met name is ontstaan op digitale technologieën, (ii) een gezamenlijk plan omtrent decarbonisatie en concurrentievermogen volgen, en (iii) veiligheid versterken door strategische afhankelijkheden te verminderen en defensie-investeringen te verhogen. Volgens Draghi is er jaarlijks minstens 750-800 miljard euro (4,4% - 4,7% van het EU bbp) aan extra investeringen nodig om de doelstellingen op de gebieden van baanbrekende innovaties, de energietransitie, digitale technologieën en defensie en veiligheidscapaciteiten te behalen. Een groot deel van deze investeringen zou privaat gefinancierd moeten worden, en Draghi benoemt daarbij dat historisch gezien in Europa ongeveer 80 procent van de investeringen privaat gedaan worden. De concrete aanbevelingen in het rapport bevinden zich in de tien sectorale² en vijf horizontale hoofdstukken³.

In deze brief deelt het kabinet graag op hoofdlijnen een reactie op het rapport met uw Kamer gelet op het verwachte belang van het rapport voor de aankomende Commissie Von der Leyen en de Nederlandse ambitie omtrent concurrentievermogen. Hiermee geeft het kabinet invulling aan de toezegging in de Geannoteerde Agenda van de Europese Raad van 27-28 juni jl.⁴ Ook komt het kabinet hiermee tegemoet aan het verzoek van de vaste commissie Klimaat en Groene Groei van 11 september jl.⁵ Het rapport van Draghi doet rond de 180 aanbevelingen die naar verwachting in ieder geval deels een plek zullen krijgen in het werkprogramma van de nieuwe Commissie. Deze kabinetsreactie zal niet op elk van de aanbevelingen van Draghi ingaan maar betreft een appreciatie op hoofdlijnen. Het Hongaarse voorzitterschap zal in verschillende Raadsformaties het rapport agenderen en het kabinet zal zoals gebruikelijk de kabinetsinzet voorafgaand aan deze Raden met uw Kamer delen. Verder zal het kabinet wanneer de Commissie met voorstellen komt, al dan niet ontleend aan Draghi's rapport, deze in meer detail beoordelen en met uw Kamer delen in lijn met het gebruikelijke BNC-proces, inclusief potentiële gevolgen voor de Rijksbegroting. Budgettaire gevolgen worden, indien aan de orde, ingepast op de begrotingen van de beleidsverantwoordelijke departementen, conform de regels van budgetdiscipline. Het kabinet zal over het Europese concurrentievermogen, het belang daarvan voor, en de verwevenheid met, de Nederlandse economie in samenspraak met ondernemers, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties een nadere visie opstellen voortbouwend op het regeerprogramma. Het belang van innovatie, verdienvermogen en het vergroten van arbeidsproductiviteit, talentontwikkeling en tegelijkertijd economische veiligheid zal daarvan een cruciaal onderdeel zijn.

¹ Het rapport kan hier geraadpleegd worden: [EU competitiveness: Looking ahead - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/competition/sectors/eu_competitiveness/looking_ahead_en)

² Energie; kritieke grondstoffen; digitale en geavanceerde technologieën; energie-intensief; clean tech; automotive; defensie; ruimte; pharma; transport

³ Innovatie; vaardighedenkloof; investeringen; mededinging; governance

⁴ Kamerstuk 21501-20, nr. 2096

⁵ Kenmerk 2024Z13416/2024D32691

Kabinetsreactie op hoofdlijnen

Het kabinet verwelkomt op hoofdlijnen het rapport van Draghi, de urgentie die het uitstraalt en de aandacht voor het EU-concurrentievermogen. Nederland is recent gezakt van plek vijf naar plek negen in de lijst van concurrerende landen. In dit licht wil het kabinet met urgentie opvolging geven aan de positieve elementen en oplossingsrichtingen in dit rapport, om zo onze concurrentiepositie te versterken. Daarbij is het van belang dat in de beoordeling de onderdelen in samenhang gezien worden en niet afzonderlijk. Het kabinet kan echter niet alle elementen steunen, zoals het aangaan van gemeenschappelijke schulden voor nieuwe Europese instrumenten, zoals vermeld in het regeerprogramma. Het kabinet wil niet vooruitlopen op het volgende Meerjarig Financieel Kader, waar delen van het rapport aan raken. Wel kan volgens het kabinet veel impact gemaakt worden met concrete voorstellen om de Europese kapitaalmarkten te verdiepen en te integreren, zoals verbetering van toezicht op de kapitaalmarkten en fragmentatie in regelgeving te reduceren. Belangrijke delen van de door Draghi gesignaleerde aandachtspunten en beleidsthema's sluiten als uitgangspunten goed aan bij het denken van dit kabinet. Onder andere de toegenomen geopolitieke spanningen, de centrale rol voor het nu echt versterken van de interne markt en het mededingingsbeleid, de aandacht voor onderzoek en innovatie, belang van een goed geschoolde beroepsbevolking, gericht industriebeleid, circulariteit, klimaat en groene groei, de energietransitie, hoogwaardige en duurzame infrastructuur. Ook het verminderen van risicovolle strategische afhankelijkheden en het versterken van de Europese defensie-industrie maken daar onderdeel van uit.⁶ Het kabinet zet daarnaast vol in op verminderen van regeldruk voor bedrijven en ondernemers, zodat ruimte ontstaat voor innovaties die kunnen bijdragen aan een duurzamere toekomst, en wil hierbij een leidende rol nemen in de EU. Tevens zijn nationale groeibevorderende hervormingen van belang, vanwege verschillen in productiviteitsgroei tussen lidstaten. Conform het regeerprogramma zet het kabinet de komende kabinetsperiode in op het versterken van het Nederlandse en Europese verdienvermogen en van onze economische veiligheid en een schonere en gezondere wereld. Voor de Nederlandse welvaart is een sterker, weerbaarder en open Europese economie van groot belang. Landbouw, voedselzekerheid en natuur hebben geen prominente rol in het rapport. Het rapport van de Strategische Dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU is hier voor het kabinet het uitgangspunt. Hieronder zal het kabinet langs vijf thema's nader ingaan op het rapport.

Europese interne markt

Ten eerste herkent het kabinet de probleemanalyse en urgentie dat Europa te maken heeft met een vertraagde economische groei, voornamelijk aangewakkerd door een afnemende (arbeids)productiviteitsgroei. Volgens Draghi is het essentieel om de Europese interne markt verder te verdiepen om de productiviteitsgroei te verhogen. De Europese interne markt met een gelijk speelveld is het fundament van de Europese economie en het concurrentievermogen van Europa. Draghi presenteert zijn rapport als complementair aan het Letta-rapport. Het kabinet staat, zoals ook al in de Letta appreciatie vermeld⁷, positief tegenover de voorstellen in het Draghi rapport voor het wegnemen van ongerechtvaardigde knelpunten op de interne markt, waarbij het kabinet het belangrijk vindt dat steeds het bredere doel van versterking van de interne markt voor ogen wordt gehouden. Hervormingen op het terrein van de interne markt vragen veelal geen budgettaire inspanning, maar zijn wel cruciaal voor ons concurrentievermogen. Zo kunnen onze bedrijven gemakkelijker zaken doen, financiering aantrekken en kunnen ze groeien en profiteren van schaalvoordelen.

Een sterke en innovatieve economie

Ten tweede deelt het kabinet de analyse van de achterblijvende productiviteitsgroei en dat deze vooral veroorzaakt wordt door een achterstand op digitale technologieën. Digitalisering is van groot belang voor het versterken van het concurrentievermogen in de EU, in zichzelf en als toepassing in verschillende sectoren. Om onze achterstand op digitalisering te overbruggen is innovatie en een fundamentele versterking van talentontwikkeling essentieel. Hiervoor onderschrijft het kabinet het belang van investeren in onderwijs, talent, vaardigheden, en onderzoek en innovatie om zo de productiviteit te verhogen in een vergrijzende samenleving. Hiermee versterken we ons verdienvermogen.⁸ Een betere aansluiting van vraag en aanbod van kennis en vaardigheden draagt ook bij aan het aanpakken van de arbeidsmarkttekorten. Ook erkent het kabinet dat onderzoek en innovatie de katalysator zijn voor productiviteit en welvaart. Het is daarbij van belang om in te zetten op het volledige spectrum van kennisontwikkeling: van fundamenteel onderzoek tot toegepaste onderzoek en innovatie en meer aandacht voor valorisatie. Draghi benoemt derhalve de doelstelling van 3% van het Europese bbp naar onderzoek en innovatie, een doelstelling die voor

⁶ Zie ook de Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden., Kamerstuk 30821, nr. 178 bijlage.

⁷ Kamerstuk 21501-30, nr. 603

⁸ Zie ook Kamerbrief Staat van de economie, Kamerstuk 36410, nr. 98

2030 ook in het regeerprogramma is opgenomen. Het kabinet onderschrijft ook de conclusie dat tegelijkertijd meer focus nodig is op strategische onderzoeksprioriteiten en technologiegebieden bij voorkeur in lijn met de Nationale technologiestrategie, waaronder op het terrein van cybersecurity. Nederland heeft als grote voordeel dat het bij uitstek het land is waarin kennisinstellingen, industrie, overheid en financiers intensief kunnen samenwerken. Het kabinet deelt de mening dat Europa, en dus ook Nederland, beter kan profiteren wanneer dit soort organisaties nauw samenwerken binnen onderzoeks- en innovatie-ecosystemen, waarin ze gezamenlijk kennis creëren en valoriseren. Daarnaast is een sterke, weerbare en innovatieve economie een essentiële voorwaarde voor de veiligheid van de EU. Ook onderstreept het kabinet het belang van investeren in de defensie-industrie. Het rapport biedt waardevolle aanknopingspunten, zoals het intensiveren van gezamenlijke aanschaf en onderzoek & ontwikkeling, vooral op het gebied van strategische wapensystemen. Het benutten van de nieuwe generatie technologieën is essentieel om de Europese slagkracht te vergroten. Daarbij blijft samenwerking met bondgenoten buiten de EU, zoals de VS en het VK, cruciaal.

Gezonde concurrentie

Ten derde benadrukt Draghi het belang van gezonde concurrentie. Gezonde concurrentie is een belangrijke bouwsteen voor het EU-concurrentievermogen omdat het leidt tot meer innovatie, productiviteit en investeringen. Het kabinet omarmt deze analyse en onderstreept het belang van goed werkende markten door versterking van de concurrentie en effectief en toekomstgericht toezicht op mededinging. Het kabinet steunt Draghi's inzet op open handel, gekoppeld aan maatregelen die bijdragen aan het creëren van een mondiaal gelijk speelveld. Het kabinet herkent de oproep van Draghi om tot een gecoördineerder, meer geïntegreerd extern beleid van de EU te komen in de vorm van een Europees economisch buitenlandbeleid⁹. Daarbij is strategisch gebruik van handelsverdragen en partnerschappen om de leveringszekerheid van kritieke grondstoffen en toegang tot sleuteltechnologieën veilig te stellen in lijn met de Nederlandse inzet, waarbij gelijke en redelijke standaarden van belang zijn en het strategisch belang nadrukkelijker aan de orde mag komen.

Kansen van decarbonisatie

Ten vierde onderschrijft het kabinet het belang van de Europese klimaatafspraken en de overgang naar een klimaatneutrale, circulaire en weerbare economie en de (groene) groeikansen van decarbonisatie die deze overgang biedt, die naar verwachting ook in Commissievoorstellen voor de industrie zullen terugkomen. Het kabinet heeft daarbij oog voor EU-wetgeving en –standaarden ter bescherming van mens en milieu. Draghi doet een groot aantal aanbevelingen om, met het oog op het Europees concurrentievermogen, de (t.o.v. China en de VS) relatief hoge energieprijzen in de EU voor de eindverbruiker te verlagen en bouwt hierbij ten dele voort op reeds in gang gezette initiatieven en hervormingen. Het kabinet deelt in principe de stelling dat EU-brede coördinatie en een sterkere interne energiemarkt energiekosten kunnen verlagen. Tegelijkertijd zal het kabinet kritisch blijven ten opzichte van maatregelen die ingrijpen in de effectieve werking van de interne energiemarkt en het gelijke speelveld. Ook deelt het kabinet de noodzaak om in te blijven zetten op de energietransitie door de versnelde uitrol en het gebruik van duurzame energie, zoals windenergie op zee, efficiënt om te gaan met energie en kritieke grondstoffen en risicovolle strategische afhankelijkheden te verkleinen. Hierbij is het van belang de juiste randvoorwaarden te creëren, zoals versnelde vergunningverlening en de aanleg van de benodigde energie-infrastructuur, vergroten van interconnectiecapaciteit, het bevorderen van het gelijke speelveld op netwerktarieven en het eerlijk verdelen van de kosten en baten van de uitrol van energieinfrastructuur en duurzame energieproductie in Europa. Daarbij wordt de EU minder afhankelijk van import van fossiele brandstoffen, met lagere en stabielere energieprijzen.

Financiering en investeringen

Ten vijfde deelt het kabinet op hoofdlijnen de analyse van Draghi dat de EU achterloopt met de meest rendabele investeringen, met name in het digitale terrein, ten opzichte van andere economische blokken zoals de Verenigde Staten. De economie van morgen staat voor belangrijke opgaven. Dit vergt lastige keuzes om structurele hervormingen door te voeren en randvoorwaarden te versterken. Investeringen in een innovatieve, duurzame en weerbare economie komen onze productiviteit, veiligheid en het (Europees) concurrentievermogen ten goede. Het is belangrijk barrières om te investeren en te ondernemen weg te nemen, een aantrekkelijk vestigingsklimaat te creëren, en gezonde overheidsfinanciën te waarborgen en zo voldoende ruimte voor investeringen te behouden. Gelet op de reeds hoge publieke schuldquotes, de stijgende vergrijzingskosten en de Europese begrotingsafspraken zullen lidstaten die hogere

⁹ Zie ook bijlage bij GA voor de Raad Buitenlandse Zaken Handel van 30 mei 2024, Kamerstuk 21501-02-2909

publieke investeringen nastreven daarvoor voorts wel budgettaire ruimte moeten creëren via lagere lopende uitgaven of hogere inkomsten. Zo wordt een gezonde economische dynamiek geborgd en concurrentievoordeel behouden. Nieuwe innovatieve bedrijven hebben moeite met het vinden van financiering om door te groeien, met name risicodragende vormen van kapitaal. In lijn met rapport Draghi, ziet het kabinet daarbij een centrale rol weggelegd voor het aanjagen van private investeringen via het nu echt versterken van de kapitaalmarktunie. Draghi wijst ook op de specifieke rol van de Europese Investeringsbankgroep (EIB) en *National Promotional Institutions* (NPIs) zoals Invest-NL in Nederland, die bij het structureren van publiek-private financiering kunnen helpen. Het kabinet kan zich vinden in deze aanbevelingen en zet zich in om het volume dat in durfkapitaal geïnvesteerd wordt door de EIB te laten toenemen. Voor het kabinet zijn publieke investeringen geen doel op zich, maar een middel. Zo deelt het kabinet de opvatting dat publieke investeringen nodig kunnen zijn, die volgen uit maatschappelijk opgaves waar we als samenleving voor staan. Zo waardeert het kabinet de huidige EU-investeringen op het terrein van bijvoorbeeld innovatie en de groene transitie. Een goede onderbouwing van investeringsprojecten is daarbij altijd van belang. Dat geldt voor bedrijven, maar ook voor overheden. Hiervoor zijn focus en keuzes nodig.¹⁰ De schaarste in arbeid en ruimte versterken deze noodzaak. Ook bestaat het risico voor (tijdelijke) inflatoire druk, gegeven de krappe arbeidsmarkt. Hoewel het kabinet het belang van investeringen erkent, hecht het kabinet aan verdere duiding bij de totstandkoming van de door Draghi benoemde 750-800 miljard euro aan (met name private) jaarlijkse investeringen.

Tot slot en vervolg

Naar verwachting zal het thema concurrentievermogen, mede geïnspireerd door de Letta en Draghi rapporten, op de agenda van de Europese Raad van 17-18 oktober staan. Ook tijdens de informele Europese Raad op 8 november a.s. zal worden gesproken over het Europese concurrentievermogen. Indien het rapport geagendeerd wordt tijdens de Raad of de Europese Raad zal uw Kamer via de gebruikelijke Geannoteerde Agenda's nader over de kabinetsinzet geïnformeerd worden. Het kabinet zal de Nederlandse standpunten ten aanzien van het rapport overbrengen in Brussel.

¹⁰ Nationaal zetten we bijvoorbeeld in op de Nationale Technologie Strategie, groeimarkten en sectorale programma's, zie ook het regeerprogramma.

Non-paper of the Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Portugal, Slovakia, Slovenia and Sweden on priorities for the new Commission in the Single Market

The European Union is entering a new institutional cycle in the context of unprecedented global challenges, which highlights the need to strengthen its global competitiveness. Improving the conditions for doing business within the EU needs to be the top priority for the new Commission. **Our fundamental competitive advantage - the Single Market - therefore has to be at the centre of our ideas and actions on competitiveness.**

The recently published high level report by Enrico Letta as well as the [much anticipated] report by Mario Draghi have created a strong momentum to further untap the Single Market's full potential. It is now necessary to identify concrete areas for further work. This should materialise in the new horizontal Single Market Strategy which the Commission should publish by June 2025, as called for by the European Council and the Competitiveness Council. The aim of this paper is therefore to **provide input** to this process, which will be of key importance for relaunching the Single Market.

The Single Market Strategy should set out concrete short-term and medium-term actions to facilitate cross-border trade. The Commission and the Competitiveness Council should play central roles in the governance of this process. More specifically, the Single Market Strategy should **be articulated around the core of the Single Market namely the freedom of movement, especially** in the areas of goods and services, where there is still significant fragmentation and divergence between national rules. Priority should be given to the simplification and further harmonisation of EU rules as well as, where feasible, the application of the principle of mutual recognition. Targeted action here will remove obstacles to cross-border activities. We must also focus on uniform application and **robust enforcement** of EU rules, as well as ensure equal access to the Single Market through improved connectivity. Thus, we will create conditions for European businesses to scale up and compete on international markets, whilst also bolstering our resilience.

Upholding these principles will help to remove fragmentation and regulatory complexity for businesses, reduce compliance costs and thereby increase competitiveness and will help the EU reach its ambitious goals.

Beyond such simplification of regulatory complexity, with **the administrative burden** being among the top obstacles faced by businesses when operating in the Single Market, the **new Commission should simplify the conditions for doing business and continue to cut red tape** mainly through simplification and digitalisation of procedures, including the increased use of data, going beyond the announced 25% reduction of reporting requirements.

Digitalisation will inevitably play a significant part as an enabler of the free movement. The Strategy should therefore **refer to specific digital tools** to assist businesses in making it easier for them to operate in the Single Market, while at the same time focusing on improving existing tools and finding new synergies.

To improve the Single Market, we should focus on **quality, consistency and implementation**, rather than on the quantity of rules. The EU must provide an **enabling and transparent regulatory environment**, which is a key prerequisite for a proper functioning of the Single Market. Member States and especially the Commission should therefore use all the tools at their disposal, both formal and informal, to ensure that the Single Market rules are simple, predictable, unified and diligently enforced. Such a framework is the key enabler for reaching our ambitious climate, convergence and social goals.

We, the signatories of this paper, call upon the Commission to take the abovementioned principles into consideration when identifying new priorities and preparing the concrete and ambitious Single Market Strategy. We also stand ready to deepen the discussion based on elements above and actively participate in the consultation of the Strategy.
